

สังคักดิ์สิทธิ์ เทวฤทธิ์ ปาฏิหาริย์

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)

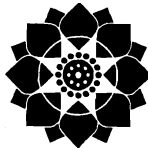

กองกลางวัดพระศรีรัตนศาสดาราม
วัดพระศรีรัตนศาสดาราม กรุงเทพมหานคร

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทวฤทธิปาฏิหาริย์

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต)

กองกลางวัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดพระศรีรัตนศาสดาราม กรุงเทพมหานคร	
เลขเรียกหนังสือ	BQ 4570.M3๗ 335๙
	2538
วันที่	22 ๕๐ ๕1
เลขทะเบียน	

มูลนิธิพุทธธรรม
สถาปทาน์ ชมมทาน์ ชินาติ
การให้ธรรมเป็นทาน ชนะการให้ทั้งปวง

สังคัคคีสิทธิ์เทวฤทธิ์ปาฏิหาริย์

© พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต)

ISBN 974-7890-27-5

พิมพ์ครั้งที่ ๓ - กันยายน ๒๕๓๘	๕,๔๐๐ เล่ม
- มูลนิธิพุทธธรรม	๓,๕๐๐ เล่ม
- คุณหญิงยุทธิ-คุณชุตินา ธนะปุระ	๕๐๐ เล่ม
- คุณวนิดา ปวโรดม	๓๐๐ เล่ม
- คุณอุทัย-ศุภาวรรณ ลีลาวิวัฒน์	๒๐๐ เล่ม
- คุณประนอม-ราตรี พิพัฒนาไพบูรณ์	๒๐๐ เล่ม
- คุณวลัย ธรรมจรรย์	๑๐๐ เล่ม
- คุณวิบูลย์ อิงคากุล	๑๐๐ เล่ม
- คุณประเสริฐ-วิไล ตปนียางกูร	๑๐๐ เล่ม
- คุณณรงค์ แสงรุจิเวทย์	๑๐๐ เล่ม
- คุณวิสิทธิ์ เตชะเกษม	๑๐๐ เล่ม
- คุณประสาน-คุณลาวัณย์ ชำนิงาน	๑๐๐ เล่ม
- คุณนิคดา หงส์วิวัฒน์	๕๐ เล่ม
- คุณนันท โทมลวงนิช	๕๐ เล่ม

ที่อยู่ : มูลนิธิพุทธธรรม ๘๗/๑๒๖ ถนนเทศบาลสงเคราะห์
แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐
โทร. ๕๘๙-๙๐๑๒, ๕๘๐-๒๗๑๙ โทรสาร ๙๕๔-๔๗๙๑

ภาพปก : ปัญญา วิจินธนสาร (ชื่อภาพ องค์ประกอบของชีวิต)

จัดจำหน่าย : บริษัท เคส็ดไทย จำกัด โทร. ๒๒๕-๙๕๓๖-๔๐

พิมพ์ที่ : บริษัท สหธรรมิก จำกัด ๕๔/๘-๙ ซอยจรัญสนิทวงศ์ ๑๒
ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ
โทร. ๔๑๒-๓๐๘๗, ๐๑-๙๒๓-๘๘๒๕

มูลนิธิพุทธธรรม
๘๗/๑๒๖ ถนนเทศบาลสงเคราะห์
แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กทม. ๑๐๙๐๐
๒๔ สิงหาคม ๒๕๓๗

เรื่อง ขออนุญาตพิมพ์หนังสือ
กราบนมัสการ ท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎก ที่เคารพอย่างยิ่ง

เนื่องด้วย มูลนิธิพุทธธรรมได้เล็งเห็นถึงคุณค่าอันประมาณมิได้ในผลงานของพระ
เดชพระคุณท่านเจ้าคุณอาจารย์ จึงมีความประสงค์ที่จะรวบรวมผลงานทั้งหมดที่เคยมี
การพิมพ์ไว้ ณ โอกาสต่างๆ และจัดพิมพ์ต่อไป เพื่อเป็นการเผยแพร่พระสัทธรรมของพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าในวงกว้าง โดยจะแบ่งหนังสือดังกล่าวเป็นสองส่วน ส่วนหนึ่งจะได้จัด
ส่งยังสถาบันต่างๆ เช่น โรงเรียน หอสมุด และหน่วยราชการ เป็นต้น อีกส่วนหนึ่งจะได้
วางจำหน่าย ณ ร้านขายหนังสือทั่วไป

ดังนั้น กระผมในนามของมูลนิธิพุทธธรรม จึงกราบขอโอกาสจากท่านเจ้าคุณ
อาจารย์ เพื่อจะได้ดำเนินการจัดพิมพ์หนังสือดังกล่าวต่อไป

ด้วยความเคารพอย่างสูง

๐๐๐/๖ ธน:ปุระ

(นายยงยุทธ ธนะปุระ)
ประธานมูลนิธิพุทธธรรม

วัดญาณเวศกวัน
จังหวัดนครปฐม

๓๐ สิงหาคม ๒๕๓๖

เรื่อง ขออนุญาตพิมพ์หนังสือ

เจริญพร ประชานมูลนิธิพุทธธรรม

อ้างถึง หนังสือของมูลนิธิพุทธธรรม ลงวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๓๖

ตามหนังสือที่อ้างถึง ทางมูลนิธิพุทธธรรมได้แจ้งความประสงค์ที่จะรวบรวมผลงานของอาตมภาพ ทั้งที่เคยพิมพ์มาก่อนแล้วและจะพิมพ์ต่อไป มาจัดพิมพ์ขึ้นให้ครบทั้งหมด ดังความแจ้งแล้วนั้น อาตมภาพเห็นว่าเป็นความดำริที่ดี ทั้งในแง่ที่เป็นการประมวลผลงานทั้งหมดให้มารวมอยู่ด้วยกันเป็นที่เดียว ไม่กระจัดกระจาย และในแง่ที่เป็นแหล่งกลาง ซึ่งจะอำนวยความสะดวกให้ผู้ต้องการเกิดความมั่นใจว่าจะหาหนังสือได้ครบถ้วน จึงขออนุโมทนากุศลเจตนาของมูลนิธิพุทธธรรมไว้ ณ ที่นี้

อย่างไรก็ดี เนื่องจากอาตมภาพ ถือเป็นหลักที่ได้ปฏิบัติตลอดมาว่า หนังสือของอาตมภาพ ผู้ใดจะพิมพ์เผยแพร่ก็ได้ โดยไม่มีค่าลิขสิทธิ์ใดๆ ทั้งสิ้น (แต่ก็ควรบอกกล่าวให้ทราบ

และทำโดยสุจริต) ดังที่สถาบัน องค์กร และเอกชนต่างๆ ได้ดำเนินการพิมพ์เผยแพร่หนังสือของอาตมภาพอยู่แล้วหลายแห่ง โดยเฉพาะท่านผู้ศรัทธาที่พิมพ์แจกเป็นธรรมทานในโอกาสสำคัญ เช่น วันเกิด พิธีมงคลสมรส และงานปลงศพเป็นต้น อาตมภาพไม่ประสงค์จะยกเลิกหลักการบำเพ็ญธรรมทานที่ได้ปฏิบัติตลอดมานี้

ฉะนั้น เพื่อให้วัตถุประสงค์และหลักการทั้งของมูลนิธิพุทธธรรม และของอาตมภาพ สำเร็จผลดีด้วยกันทั้งสองฝ่าย จึงขอให้ปฏิบัติดังนี้

๑. หนังสือที่มีผู้อื่นพิมพ์เผยแพร่อยู่แล้ว โดยเฉพาะหนังสือเล่มหลักๆ ที่มีการพิมพ์อย่างเป็นประจำ เช่น พุทธธรรม พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ ธรรมนุญชีวิต ทีมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพิมพ์จำหน่ายหารายได้บำรุงการศึกษาของมหาวิทยาลัย เป็นต้น ขอให้สถาบัน หรือองค์กร ตลอดจนเอกชนรายนั้นๆ เป็นผู้จัดพิมพ์เผยแพร่ต่อไปตามเดิมก่อน หรือทางมูลนิธิพุทธธรรม อาจจะตกลงกับผู้จัดพิมพ์รายนั้น เพื่อให้มูลนิธิพุทธธรรมร่วมพิมพ์หนังสือเล่มนั้นๆ คู่เคียงไปด้วย แต่ทั้งนี้ การตกลงกันนั้นจะต้องเป็นไปในลักษณะของการร่วมกันเผยแพร่ธรรม โดยไม่มี การจ่ายผลประโยชน์แก่กันไม่ว่าอย่างใดทั้งสิ้น

๒. ในกรณีที่มีสถาบัน องค์กร หรือเอกชนรายอื่นต้องการพิมพ์หนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งคู่เคียงกันกับมูลนิธิพุทธธรรม โดยเฉพาะหนังสือที่สถาบัน องค์กร หรือเอกชนรายนั้นมีส่วน

เกี่ยวข้อง (เช่น เป็นผู้จัดรายการปาฐกถาธรรม อันเป็นที่มาของหนังสือเล่มนั้นๆ) ทางมูลนิธิพุทธธรรมก็คงยินดีให้มีการพิมพ์ได้ตามประสงค์ โดยไม่มีเงื่อนไขใดๆ เช่นเดียวกัน

๓. การที่ผู้ศรัทธาขอพิมพ์หนังสือธรรมะแจกในโอกาสต่างๆ เช่น งานทำบุญอายุ งานมงคลสมรส และงานปลงศพ นับว่าเป็นการบำเพ็ญธรรมทานที่ควรสนับสนุนอย่างยิ่ง ดังนั้นจึงขอให้การพิมพ์แจกเป็นธรรมทานอย่างที่กล่าวนี้ ดำเนินต่อไปอย่างเต็มที่ตามปกติ การอนุญาตการพิมพ์ของมูลนิธิครั้งนี้ ไม่มีผลกระทบต่อธรรมทานดังกล่าวมานั้นแต่อย่างใด

หนังสือที่อาตมภาพเรียบเรียง มักมีการปรับปรุงหรือเพิ่มเติมเท่าที่มีโอกาส ดังนั้น เพื่อไม่ให้สูญเสียโอกาสเช่นนี้ จึงขอให้การพิมพ์หนังสือของอาตมภาพทุกเล่มในแต่ละครั้งได้รับความเห็นชอบจากอาตมภาพก่อน

อนึ่ง บางครั้งได้ยินข่าวว่า มีการนำหนังสือที่เป็นผลงานของอาตมภาพไปจำหน่ายในรูปแบบต่างๆ นอกเหนือจากที่ได้แจ้งความประสงค์ ซึ่งบางกรณีอาจทำให้เกิดความเสียหาย เช่น ความเข้าใจผิดเป็นต้น ดังที่มีผู้ได้พบพจนานุกรมพุทธศาสตร์ และพุทธศาสน์ ทั้งสองเล่มรวมอยู่ด้วยกันในกล่องใส่เป็นชุดโดยจำหน่ายในราคาแพง เมื่อมูลนิธิรวบรวมผลงานของอาตมภาพมาพิมพ์ ถ้าช่วยสอดส่องพฤติกรรมเกี่ยวกับการจำหน่ายหนังสืออย่างนี้ด้วย ก็จะเป็นประโยชน์ เพราะเท่ากับได้ช่วยกันรักษาวงการบำเพ็ญธรรมทานให้ดำรงอยู่ในขอบเขตแห่งกุศลกรรมสืบไป

ขอให้ความดำรงอันเป็นกุศล และบุญจริยาของมูลนิธิ
พุทธธรรม ในการจรรโลงพระพุทธานุศาสนานี้ จงสัมฤทธิ์ผล เพื่อ
ความดำรงมั่นแห่งพระสัทธรรม และความแผ่ขยายแห่งประโยชน์
สุขของประชาชน อย่างกว้างขวางยั่งยืน ตลอดกาลนาน

ขอเจริญพร

พระธรรมปิฎก

(พระธรรมปิฎก)

ประวัติ

ของ

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต)

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต หรือประยุทธ์ อารยางกูร) เกิดเมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๑ ที่ตลาดศรีประจันต์ อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นบุตรของนายสำราญ และ นางซุนลี อารยางกูร ซึ่งประกอบอาชีพค้าขาย จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยได้รับทุนเรียนดีของกระทรวงศึกษาธิการ บรรพชาเป็นสามเณร เมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๙๔ ขณะมีอายุ ๑๓ ปี ที่วัดบ้านกร่าง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี สอบได้นักธรรมชั้นตรี โท เอก และเปรียญธรรม ๓ ถึง ๙ ประโยค ขณะยังเป็นสามเณร จึงได้รับพระราชทานพระบรมราชาอนุเคราะห์ให้อุปสมบทเป็นพระภิกษุในฐานะนาคหลวง ในวันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๔ ณ อุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ซึ่งมีน้อยคนที่จะมีความสามารถจนได้รับโอกาสเช่นนี้

ภายหลังจบการศึกษา ได้รับปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ ๑) จากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และสอบได้วิชาชุดครู พ.ม. ท่านได้รับแต่งตั้งให้เป็นรองเลขาธิการมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งท่านได้สร้างความก้าวหน้าให้มหาวิทยาลัยทั้ง

ด้านบริหารและวิชาการอย่างมาก โดยเฉพาะการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นบทบาทและภาวะทางสังคมที่เพิ่มขึ้นของสงฆ์ รวมทั้งสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนไว้ในหลักสูตร ซึ่งเป็นที่ยอมรับมาจนปัจจุบัน สำหรับงานบริหารคณะสงฆ์ ท่านได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาสวัดพระพิเรนทร์ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ปรับปรุงกิจการภายในวัดจนเป็นระเบียบเรียบร้อย และได้ยื่นหนังสือลาออกใน พ.ศ. ๒๕๑๘ แต่ก็ยังช่วยเหลืองานของคณะสงฆ์ตลอดมา และมากขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดญาณเวศกวัน ตำบลบางกระทึก อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

นับจากอุปสมบทจนถึงปัจจุบันมากกว่า ๓๐ ปีชีวิตของท่านเต็มไปด้วยการอุทิศให้กับงานเผยแผ่พระศาสนา ช่วยชี้นำสั่งสอนบุคคลในสังคมให้ปฏิบัติตน เพื่อนำไปสู่ชีวิตที่มีความสุขสงบ โดยการแก้ปัญหาได้ตรงเรื่องต่างๆ บนพื้นฐานของเหตุผล ข้อเท็จจริงอันจะนำไปสู่ความมีสันติภาพในโลกมนุษย์ เป็นการทำงานทั้งภายในและต่างประเทศทุกรูปแบบ ตั้งแต่การสอน การบรรยาย การปาฐกถา การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการแสดงพระธรรมเทศนาเป็นที่ปรึกษาของหน่วยงานต่างๆ และงานนิพนธ์

งานนิพนธ์ด้านเอกสารวิชาการและตำราต่างๆ นั้น ปัจจุบันท่านได้นิพนธ์ไว้มากกว่า ๑๕๐ เรื่อง ส่วนใหญ่เป็นภาษาไทย และมีภาษาต่างประเทศบ้าง ซึ่งนับวันจะเพิ่มปริมาณขึ้น ทุกเรื่องล้วนเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายว่าเป็นงานที่ดีเยี่ยมตามมาตรฐานของงานวิชาการ มีความถูกต้องชัดเจนทั้งด้านภาษา และหลักวิชาการทางศาสนา ตลอดจนความสมบูรณ์ของการอ้างอิง ประการสำคัญที่สุดคือเนื้อหาสาระให้ประโยชน์แก่การดำรงชีวิตในสังคมของมวลมนุษยชาติ ทั้งในปัจจุบันและ

อนาคตเป็นอย่างมาก งานนิพนธ์ของท่านต้องเพิ่มจำนวนการพิมพ์
เสมอ เนื่องจากท่านมีฉันทะในการสร้างงานวิชาการเพื่อประโยชน์ต่อ
สังคมอย่างแท้จริง ท่านได้มอบลิขสิทธิ์ในการพิมพ์แบบให้เปล่าทุกครั้ง
รางวัลที่ได้รับจากงานนิพนธ์ทั้งหมดก็มอบให้เป็นทุนการศึกษาของ
พระภิกษุสามเณรตลอดมา

ในด้านการเผยแพร่ต่างประเทศนั้น ท่านได้รับนิมนต์ไปบรรยาย
ที่ต่างประเทศหลายครั้ง เช่น บรรยายเรื่องพุทธศาสนาและวัฒนธรรม
ไทย ที่ University Museum, University of Pennsylvania ไป
สอนพุทธศาสนาครั้งละ ๑ ภาคเรียนหลายครั้งที่ Swarthmore College
ใน Pennsylvania เป็น Guest Lecturer ที่ Faculty of Arts and Sciences,
Harvard University เป็น Visiting Scholar ที่ Center for the Study of
World Religions, Harvard University เป็น Research Fellow ที่ Faculty
of Divinity, Harvard University, Cambridge, Massachusetts.

นอกจากนี้ ท่านยังเป็นพระภิกษุที่ได้รับการอาราธนาจะจง
ให้เป็นผู้แสดงปาฐกถาในการประชุมนานาชาติขององค์กรระดับโลก
หลายครั้ง เช่น ปาฐกถาธรรมเรื่อง "Buddhism and Peace" ในการ
ประชุม The International Conference of Higher Education and the
Promotion of Peace ในปีพ.ศ. ๒๕๒๘ เรื่อง "Identity of Buddhism"
ในการประชุม Buddhist Knowledge Exchange Program in Honour of
His Majesty the King of Thailand ในปีพ.ศ. ๒๕๓๐ และปาฐกถาเรื่อง
"Influence of Western vs. Asian Thought on Human Cultural
Development" ในการประชุมปฏิบัติการพัฒนาเด็กและวัยรุ่นแห่ง
เอเชียครั้งที่ ๖ และในการประชุมสภาศาสนาโลก ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ได้
จัดทำสารบรรยายเรื่อง "A Buddhist Solution for the Twenty-first

Century” มอบให้ที่ประชุม เนื่องจากท่านอาพาธด้วยโรคสายเสียงอักเสบ
Dr. Jim Kenney ประธานในที่ประชุมจึงได้เป็นผู้อ่านแทน

ในปัจจุบัน ชีวิตที่อุทิศต่องานพระศาสนา สังคมของมนุษยชาติ
ของพระธรรมปิฎก มีความสงบ เรียบง่าย มีวัตรปฏิบัติที่อ่อนน้อมถ่อม
ตน ให้ความสำคัญและความสนใจต่อบุคคลที่เข้าพบโดยไม่เลือกชาติ
ศาสนา ศิวพรรณ และเพศ เป็นพระสงฆ์ที่ให้คุณประโยชน์ต่อวงวิชา-
การพระพุทธศาสนา และสังคมของมวลมนุษย์อย่างหาที่เปรียบได้ยาก
นับเป็นแบบอย่างที่ดีของพระสงฆ์และมวลมนุษย์โลก ได้รับการ
ยกย่องกล่าวถึงในฐานะนักปราชญ์ เป็นผู้มีความวิริยะและฉันทะต่อการ
สร้างงานวิชาการที่เป็นรากฐานสำคัญต่าง ๆ เพื่อสื่อสารให้คนยุคใหม่
เข้าใจพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง ให้เยาวชนเล็งเห็นความสำคัญของ
พระพุทธศาสนา ทั้งในองค์ความรู้ที่สำคัญต่อการพัฒนาจิตใจและ
ปัญญา และในฐานะที่เป็นวิถีชีวิตของสังคมไทย จึงทำให้มีบุคคลสนใจ
ศึกษาวิจัยประวัติและแนวคิดของท่านทั้งในประเทศและต่างประเทศ
เช่น Dr. Grant Olsen จากมหาวิทยาลัยคอร์แนล สหรัฐอเมริกา ได้
ศึกษาวิจัยประวัติของท่านในฐานะทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าสูงสุดคน
หนึ่ง กล่าวได้ว่า ท่านเป็นตัวแทนด้านสติปัญญาของประชาชาติที่ชาว
โลกสามารถอ้างอิงได้ด้วยคามภูมิใจ

แม้ท่านจะทำงานเพื่อประโยชน์สุขของสังคมส่วนรวม โดยไม่หวัง
ผลตอบแทน สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ซึ่งได้เล็งเห็นถึงความเป็นเลิศ
ทางด้านวิชาการของท่าน ก็ได้ถวายปริญญาคุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์
หลายสาขา คือ

๑. ทางด้านพุทธศาสตร์ จากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๒๕ เนื่องจากท่านเป็นพระสงฆ์ที่ให้คุณประโยชน์ในการ

เผยแพร่พระพุทธศาสนาอย่างหาที่เปรียบได้ยาก ผลงานนิพนธ์ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ การบรรยายธรรมในมหาวิทยาลัยชั้นนำทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ และการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดองค์การบริหารของคณะสงฆ์

๒. ทางด้านปรัชญา จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๒๗ เนื่องจากผลงานด้านการบรรยายธรรมทางพระพุทธศาสนา และผลงานนิพนธ์ของท่าน ซึ่งมหาวิทยาลัยได้นำมาเป็นหนังสือให้นักศึกษาได้เรียน

๓. ทางด้านการศึกษา จาก

- มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. ๒๕๓๐
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๓๐
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. ๒๕๓๓
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. ๒๕๓๗
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. ๒๕๓๘

เนื่องจากความเป็นผู้นำทางปัญญาในการวิเคราะห์ปัญหาสังคมของประเทศ การวิเคราะห์ปัญหาด้านการศึกษาของท่าน ประกอบด้วยความรู้อย่างลึกซึ้ง และกว้างขวาง ทันท่องสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวิทยาการในปัจจุบัน โดยไม่ละเลยแนวคิดที่มีคุณค่าของพุทธปรัชญา

๔. ทางด้านภาษาศาสตร์

- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๑
- มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. ๒๕๓๒

เนื่องจากความสามารถเข้าใจแก่นแท้และธรรมชาติของภาษา ได้ส่งเสริมให้การประกอบภารกิจด้านการศาสนาของท่านประสบผล

สำเร็จในหมู่ชนเป็นวงกว้าง ทั้งภายในและต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมี
ความเข้าใจเรื่องภาษาศาสตร์สังคมอย่างลึกซึ้งซึ่งถึงความแตกต่างของ
คนที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นชุมชนและสังคม ผลงานของท่านจึงเข้าถึง
กลุ่มผู้รับได้อย่างดีทุกประเภท เพราะท่านสามารถเลือกใช้รูปแบบ
ภาษาได้อย่างเหมาะสม หลักฐานทางรูปธรรม คือท่านได้จัดทำ
พจนานุกรมพุทธศาสนา เป็นฉบับประมวลศัพท์และฉบับประมวลธรรม

นอกจากนี้ ท่านยังได้รับรางวัลอื่นๆ อีก คือได้รับพระราชทานโล่
รางวัล “มหิตลวราวุธสรณ์” พ.ศ. ๒๕๓๒ และรางวัลกิตติคุณสัมพันธ์
“สังข์เงิน” สาขาเผยแพร่พระพุทธศาสนาประจำปี พ.ศ. ๒๕๓๓ ล่าสุด
ยูเนสโก ได้ถวายรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพให้ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๗
นับเป็นคนไทยคนแรกที่ได้รับเกียรติให้รับรางวัลนี้ ซึ่งเป็นการสร้าง
เกียรติประวัติและชื่อเสียงให้ประเทศไทยอย่างมาก

สังคักคัสถฐิ

เทวฤทฐิปาฐิหาริย* *

ถาม ครูบาอาจารย์ที่มีชื่อเสียงในอดีตจนปัจจุบัน จะมี ลูกศิษย์ลูกหาแบ่งเป็น ๒ พวก พวกหนึ่งเห็นว่า ควรเน้น การสอนสังคักคฐรรมลั้วนนๆ อืกพวกหนึ่งเห็นว่าอภินิหารเป็น อุบายอย่างหนึ่ง และยั้งอ้างสมัยพุทธกาลด้วยว่า บางครั้ง พระอรหันต์บางองค์ยั้งต้องใช้อธิปาฐิหาริยเป็นการตั้งคน เหมือนกัน อยากราบเรียนว่าไม่ทราบว่าหลวงพ่อมีความ คิดเห็นอย่างไร?

ตอบ ยุคนั้ควรพูดเรื่งนี้ที่สุ่ด คำถามนี้ดีมาก เพราะเวลา นี้กำลังเกรร่อเหลือเกิน ถ้าปฏิบัติไม่ถูก เสียหลักเมื่อไรก็ไป เลย คือทำให้ตกจากพระศาสนา ตัวเองก็พลัดตกจากพระ

คำให้ลัสมภาษาณ้แก่คุณเนตร จันทรคัสมี หัวหน้ากองบรรณารัการ หนังสือ พิมพท์ ชาวสุสุญญาตา ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๖

พุทธศาสนา พร้อมกันนั้นก็พาให้เกิดผลเสียแก่สังคมส่วนรวม พุทธศาสนาเองก็จะเสื่อมโทรม ดังนั้นจะต้องมีหลัก เราต้องเข้าใจเรื่องนี้ก่อน เพราะมีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนามาก

สำหรับพระพุทธเจ้าเราพูดกันทีหนึ่งแล้วว่า พระองค์เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมอย่างไร คนสมัยนั้นเขาเชื่อถึงขนาดวัดกันว่า ความเป็นพระอรหันต์อยู่ที่มีฤทธิ์ปาฏิหาริย์ พระองค์จึงต้องทำลายความเข้าใจผิดของมนุษย์เสียใหม่ให้เห็นว่ามันไม่ได้อยู่ที่สิ่งนี้ และสิ่งนี้มีปมไม่ดีด้วย พระองค์ทรงใช้ฤทธิ์เพื่อปราบฤทธิ์ แต่พอปราบเสร็จแล้วพระองค์ก็ไม่ใช้อีก หมายความว่า คนไหนที่หลงเรื่องฤทธิ์ พระองค์ก็ปราบด้วยฤทธิ์ ปราบเสร็จ สำหรับคนนั้นก็จบกันเรื่องฤทธิ์ แล้วเข้าไปสู่อุคศาสนิปาฏิหาริย์ (คำสอนที่เป็นจริง และทำให้เห็นความจริง เมื่อนำไปปฏิบัติก็พบความจริงแห่งความพันทุกข์เป็นที่น่าอัศจรรย์) แสดงความจริงเป็นสังฆธรรม ทรงใช้วิธีนี้ นี่คือหลักหนึ่งที่จะต้องเอามาใช้

ขณะนี้คนกำลังมีค่านิยมสูงในเรื่องการนิยมอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ในทุกที่ เราต้องถือหลักของพระพุทธเจ้า คือ

การเอาฤทธิ์ปราบฤทธิ์ ไม่ใช่ต้องการยกย่องฤทธิ์ และไม่ต้องการให้คนหลงระเหิงและมัวเมาในเรื่องนี้มากขึ้น แต่ในขณะที่เขายังหลงอยู่ เราต้องมีเป้าหมายให้เขาหายหลง แล้วก็หาวิธีว่าชักจูงอย่างไรให้เขาก้าวหน้าไป ในกรณีนี้จะมีหลักการที่ว่า หลักพระพุทธศาสนาต้องการพัฒนาคนให้เจริญงอกงามขึ้นในศีล สมาธิ ปัญญา แต่ตอนแรกคนเขายังไม่ได้พัฒนา เขาก็อยู่ของเขาที่จุดยืนของเขา (ลุ่มหลงมัวเมาในฤทธิ์หรือหวังผลจากฤทธิ์) เราทำไปจะพาเขาให้ก้าวจากจุดยืนนี้ไป ตอนนี้ก็จะมีปัญหาที่เป็นความละเอียดอ่อน ซึ่งมันก็จะมีความยึดหยุ่นและความแตกต่างเกิดขึ้น ซึ่งขึ้นต่อปัจจัยว่า สำหรับคนที่เขายืนอยู่ เขาอยู่ในสภาพไหนที่จุดใด (เราจะต้องปฏิบัติให้เหมาะสมตรงกับเหตุปัจจัยของแต่ละคน)

สำหรับคนหมู่มากที่แตกต่างหลากหลายทั่วทั้งสังคมนี้ เราไม่สามารถกำหนดเลือกให้เป็นไปอย่างไร คนจำนวนมากยังไม่แว่วเสียงของธรรมเลย ถ้าคนเหล่านี้จะยอมละเว้นการประพฤติดำอำเภอใจ ไม่เบียดเบียนก่อความเดือดร้อนแก่เพื่อนมนุษย์ และอยู่ให้เป็นปกติสุขได้บ้าง เพราะเชื่อถือและเกรงกลัวต่ออำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์บางอย่าง

ก็ยิ่งดีกว่าปล่อยให้เขาล่องลอยแคว้งคว้างอย่างไม่มีหลัก-
อะไรเลย ถ้าเขายังเข้าไม่ถึงสิ่งที่จริงแท้ดีกว่านั้น แม้จะได้
แค่นี้ ก็ยิ่งดีกว่าไม่มีอะไรเกาะเกี่ยวเหนี่ยวรั้งเสียเลย ข้อ
สำคัญก็คือ อย่าหยุดจมกันอยู่กับความเชื่อแบบปฐมกับ
นั้นเรื่อยไป หรือเอาความศักดิ์ศีลธิ์นั้นไปปรับใช้สนองกิเลส
ของเขา หรือใช้ล่อเขาเพื่อหลาภาให้แก้ตัว แทนที่จะใช้เพื่อ
ช่วยเขาให้ขยับขึ้นมา เมื่อถึงจุดนี้ ก็ต้องพูดถึงปัจจัยที่สอง

ปัจจัยที่สองคือ “ผู้สอน” ผู้สอนต้องรู้ก่อนว่า หลัก
พระพุทธศาสนาคืออะไร จะต้องสอนให้เขารู้หลักนั้น ถ้า
เป็นผู้สามารถพอ สอนแป็บเดียว ผู้ฟังก็ก้าวมาถึงจุดที่ต้อง
การได้เลย ไม่ต้องไปยุ่งเกี่ยวกับฤทธิ์ อย่างพระพุทธเจ้า
ปกติก็ไม่ทรงใช้ฤทธิ์แต่ใช้วิธีเขี่ยผงในตา สอนทีเดียวเขา
ก็ข้ามมาอย่างที่พระองค์ต้องการเลย แต่ที่นี้ ในกรณีผู้
สอนไม่มีความสามารถ หรือมีความสามารถไม่เพียงพอ ก็
อาจจะไปสู่จุดที่พูดเมื่อกี้ว่า อาจจะเอาฤทธิ์เป็นสื่อชักจูง
คือต้องยอมรับความสามารถของตัวเองว่า ฉันไม่มีความ
สามารถอย่างพระพุทธเจ้าเป็นต้น ที่จะสอนได้ขนาดนั้น
ไม่สามารถใช้อนุศาสน์ปาฏิหาริย์ให้คนถึงความจริงได้ ก็
เลยยังต้องอาศัยอันนี้เป็นสื่อเป็นอุบายเพื่อจูงคนขึ้นมา

แต่ต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนว่า เพื่อดึงเขาก้าวต่อ ไม่ใช่ดึงตัวเข้าไปหมกอยู่กับเขา หรือไปทำให้เขาหลงยิ่งขึ้น หรือตัวเองหลงลาภสักการะ แทนที่จะมุ่งประโยชน์แก่เขา ก็กลายเป็นมุ่งจะไปเอาจากเขา ไปทำกับเขาเพื่อหาผลประโยชน์ให้แก่ตัว แล้วทำให้เขาหลง ก็กลายเป็นการหลอกลวงเขาไป อันนี้เป็นข้อพิจารณาในแง่แรงจูงใจ

เอาละ ตกลงจะต้องมีความชัดเจนในเรื่องนี้ คือเรื่องเจตนาที่จะพาเขาเดินก้าวหน้า แต่เพราะความสามารถไม่พอก็เลยไปพบเขาที่จุดที่เขายืนอยู่แล้วจะพาเขาก้าวต่อไปนี้เป็นส่วนที่หนึ่งคือพูดในแง่แรงจูงใจ หรือ “เจตนา”

ในส่วนที่สองจะต้องปฏิบัติให้ถูกหลักการ แ่งที่สองนี้ก็สำคัญมาก ต้องไม่ให้ผิดหลักการ ๓ อย่าง จะต้องรู้ว่าหลักการทั้ง ๓ อย่างเป็นอย่างไร ขอให้เอาหลักการนี้มาพิจารณากัน

หลักการที่ ๑ คือ หลักกรรม ตามปกติความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์นี้มีลักษณะทั่วไป ก็คือ การหวังผลสำเร็จจากการดลบันดาลของสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือเทพเจ้า พูดสั้นๆ ว่าหวังผลจากการดลบันดาล จุดนี้แหละสำคัญที่สุด ตนเองไม่ต้องทำความเพียร ได้แต่รอคอยผลสำเร็จที่

เทพเจ้าหรือสังคค์ศีลธิ์จะคลบั้นดาลให้ ก็นั่งคอยนอน
 คอย นั่งนอนรอคอยโชค หวังลาภเลื่อนลอย แล้วถึงมือ
 งามเท่า ไม่ทำ จุดนี้คือจุดตัดสิน จุดตัดสินที่หนึ่งคือหลัก
 กรรม การที่จะเชื่อสังคค์ศีลธิ์หรือภินิหารจะต้องไม่ให้เสีย
 หลักกรรม หลักกรรมขั้นต้นเป็นหลักความเชื่อ เชื่อใน
 กรรม คือเชื่อในการกระทำ เชื่อในการกระทำ คือเชื่อใน
 หลักเหตุผล ได้ แก่ความเป็นไปตามเหตุปัจจัย กรรมก็คือ
 หลักเหตุผลในแง่การกระทำของมนุษย์ว่า ผลที่ต้องการจะ
 สำเร็จด้วยการกระทำ

ความเชื่อกรรมที่ว่า เป็นความเชื่อในความเป็นเหตุเป็น
 ผลแห่งการกระทำของมนุษย์นั้น ก็บ่งบอกว่า เมื่อทำเหตุดี
 ก็ให้เกิดผลดี เมื่อทำเหตุชั่ว ก็ให้เกิดผลชั่ว เมื่อเราต้อง
 การผลดี ก็ต้องทำเหตุดี และต้องเว้นการกระทำชั่ว ความ
 เชื่อสังคค์ศีลธิ์ จะต้องให้มาสนับสนุนการกระทำดี ตาม
 หลักกรรมนี้ ไม่ใช่ว่าอยากได้ผลดีก็อ่อนวอนสังคค์ศีลธิ์
 ดิถลินบนเทพเจ้าเอา แล้วจะทำดีหรือทำชั่ว หรือประพฤดิ
 เหลวไหลอย่างไรก็ได้ สังคค์ศีลธิ์หรือเทพเจ้าก็จะคล
 บันดาลผลที่ต้องการให้ทั้งนั้น ถ้าอย่างนั้นก็เสียหลักกรรม
 ไม่อยู่ในพระพุทธศาสนา ไปๆ มาๆ ทั้งมนุษย์และทั้ง

เทวดาสิ่งคักดีลัทธิก็จะเสื่อมลงไปด้วยกัน จนถึงสภาพที่กลายเป็นความคักดีลัทธิที่ซื้อได้ด้วยเงิน

เมื่อเราหวังผลสำเร็จเราต้องทำ และจะต้องทำเหตุดี เพื่อให้เกิดผลที่ดี อย่าให้หลักการนี้เสียไปเป็นอันขาด อันนี้คือหลักความเชื่อที่สำคัญ ถ้าความเชื่อสิ่งคักดีลัทธินั้น ทำให้คนรอคอยหวังผลสำเร็จจากการดลบันดาลของสิ่งคักดีลัทธิแล้วผิดหลักกรรมทันที อันนี้ถือว่าผิดจากความ เป็นพุทธศาสนิกชนเลย

ความเชื่อสิ่งคักดีลัทธิฤทธิ์เดชปาฏิหาริย์ของเทพเจ้า ตลอดจนเรื่องไสยศาสตร์ทั้งหลายนั้นก็ เป็นเครื่องบำรุงขวัญ ปลอบขวัญ เมื่อคนยังมีพลังจิตพลังปัญญาไม่เข้มแข็งพอ ก็มักเรียกร่องไฟหาสิ่งเหล่านี้ ทำให้เกิดความอุ่นใจมั่นใจขึ้นมา อย่างน้อยก็ทำให้มีที่เกาะเกี่ยวยึดเหนี่ยว เป็นเครื่องปลอบใจ ชะโลมใจ ทำให้ชุ่มชื่นขึ้น มีความหวังขึ้น แต่ก็ต้องระวังอย่างยิ่ง ถ้าไม่มีหลักกรรมมาคุมไว้ ก็จะมัวสบายใจ ชุ่มชื่นใจ อุ่นใจว่า เราได้ทำพิธีแล้ว เราได้บวงสรวง ท่านแล้ว เดียวท่านก็จะบันดาลให้ พวกเรามีสิ่งคักดีลัทธิ คุ่มครอง มีภัยอันตรายมา เดียวท่านก็จะช่วยเอง. เลยปล่อยตัวปล่อยใจ ไม่เร่งคิดการและทำอะไรๆ ที่ควรทำ

ตามเหตุตามผล ทอดทิ้งเรื่องเหตุปัจจัยเสีย เอาความหวัง
มากล่อมใจตัว เลยเพลิดเพลिनจมอยู่ในความประมาท ก็
คือหลอกตัวเองนั่นเอง ไม่อยู่กับความเป็นจริง ไม่ได้แก้ไข
ปรับปรุงอะไร ไม่ได้เตรียมการป้องกันอะไร ในที่สุดก็พัง
พินาศ ชีวิตล่อมจม ลังคมเลื่อมสลวย และแม้แต่พระศาสนา
ต้องย่อยยับมา เพราะมัวหลงเพลिनกับยากล่อมอย่างนี้
เท่าไรแล้ว ควรจะได้บทเรียนกันเสียที อย่าตั้งกันลงไปเลย
จงตั้งกันขึ้นมาเถิด

ในแง่นี้ก็เป็นอันว่า ถ้าความเชื่อถือสังคค์ศีลธิ์ยังเป็น
เพียงสิ่งส่งเสริมให้เกิดกำลังใจที่จะทำความเพียรพยายาม โดย
หวังผลสำเร็จจากการลงมือทำและสนับสนุนให้ทำกรรมที่ดี
ไม่ทำให้เกิดความประมาท ก็ยังพอใช้ได้ ไม่ผิดหลักกรรม
ตัวตัดสินที่หนึ่งน้ออย่าให้ผิด ฉะนั้นเราดูเลยว่ การที่พระ
ไปสอนให้คนเชื่อในสังคค์ศีลธิ์เหล่านี้มีผลอย่างไร ท่านมี
หลักในการสอนของท่านหรือเปล่า ถ้าสอนโน้มน้ให้เขาออก
จากหลักกรรมยิ่งขึ้นก็จะเป็นการทำผิดต่อพระพุทธรศาสนา
อย่างแรงที่สุด ฉะนั้น ความเชื่อสังคค์ศีลธิ์จะต้องเป็น
เพียงสิ่งที่เสริมให้เขายิ่งกระทำโดยมีกำลังใจและยิ่งทำการ
ที่ดีเพื่อผลสำเร็จที่ถูกต้อง อันนี้จึงจะไม่ผิดหลักความเชื่อ

เรื่องกรรม

หลักการที่ ๒ ในพุทธศาสนา คือ หลักสิกขา หลักสิกขาคือหลักการฝึกฝนพัฒนาตน พุทธศาสนาสอนให้คนฝึกฝนพัฒนาตนขึ้นไปเรื่อยๆ ไม่ว่าใครต้องศึกษาทั้งนั้นที่เราเข้ามาบวชก็เพื่อต้องการศึกษาเพื่อพัฒนาตนจนกระทั่งเป็นเสขะ (ผู้ยังต้องศึกษาได้แก่อริยบุคคล ๓ คือ โสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี) และอเสขะ (ผู้ศึกษาจบสิ้นแล้วคือพระอรหันต์) กระบวนการปฏิบัติในพุทธศาสนาคือสิกขา เพราะฉะนั้นถ้าเข้ามาสู่พระพุทธศาสนา ก็ต้องทำตามหลักการใหญ่ ที่เป็นหลักปฏิบัติ คือสิกขา ต้องศึกษาฝึกฝนพัฒนาตน อย่าให้ผิดหลักนี้ เมื่อเขาเชื่อความศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ ต้องให้เขาโน้มจิตมาสู่การฝึกฝนพัฒนาตน และก้าวต่อ ไม่ใช่ล้มเหลวหยุดนิ่ง ไม่ใช่หมกอยู่กับที่ ถ้าความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทำให้เขาหมกตัวอยู่กับที่ ก็ผิดหลักปฏิบัติ ผิดหลักสิกขา พระจะต้องจูงให้เขาเดินหน้า

ถ้าปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา ก็ต้องพัฒนาขึ้นไป ไม่ใช่ถอยหลังลงมา พฤติกรรมที่วุ่นวายเกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ฤทธิ์เดชปาฏิหาริย์ที่เป็นการพึ่งพาอาศัยปัจจัยภายนอกนี้ เมื่อเข้ามาสู่พระพุทธศาสนาแล้ว ก็ควรจะต้อง

เบาบางลดน้อยลงไปทุกวันๆ ไม่ใช่ในวันแต่ระบาคดาษตื่น
แพร์หลายหนักหนามากขึ้น คนเรานั้นทางด้านร่างกายก็
ต้องเจริญเติบโตขึ้นฉันทใด ทางด้านจิตใจและภูมิปัญญา
ก็ต้องเติบโตพัฒนาขึ้นฉันทนั้น ถ้าต้องมัวปลอบขวิญกันอยู่
ก็ไม่รู้จักเติบโตเป็นผู้ใหญ่สักที

เพราะว่าพระพุทธเจ้าทรงต้องการให้เราพัฒนาขึ้นมี
จิตใจและปัญญาที่เติบโตขึ้น จึงไม่ทรงสนับสนุนอิทธิฤทธิ์
ปาฏิหาริย์ ซึ่งทำให้คนไปฝากความหวังไว้กับเครื่องปลอบ
ใจภายนอก ถึงกับทรงให้ปรับอาบัติพระที่แสดงอิทธิ-
ปาฏิหาริย์ ทรงสรรเสริญแต่อนุศาสน์ปาฏิหาริย์ ที่ทำให้
คนเข้าถึงความจริงได้ด้วยปัญญาของตนเอง ทำให้มนุษย์
แก้ปัญหาและพึ่งพาตนเองได้จริง

ในการเดินทางชีวิตของมนุษย์ทั้งหลาย ที่ต้องต่อสู้
ดิ้นรนกันไป และเสี่ยงภัยมากมาย ท่ามกลางความไม่
เที่ยงแท้แน่นอน และอนาคตที่ไม่อาจรู้ได้นี้ ก็น่าเห็นใจ
คนทั้งหลายที่กำลังกาย กำลังใจ กำลังปัญญา กำลังความ
สามารถไม่เหมือนกัน เมื่อดิ้นรนกันไป หลายคนจะเหน็ด
เหนื่อย ล้า อ่อนแรง บางทีรู้สึกแห้งโหย และหวั่นหวาด
เมื่อยังไม่พบสิ่งจริงแท้ที่ดีกว่า เมื่อตัวเองยังทำอะไรไม่ได้

ดีกว่านั้น ความมั่นใจในอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และความหวัง
ในฤทธิ์เดชอภินิหาร ก็เหมือนที่פקใจให้ได้ความเข้มแข็ง
กลางหนทาง แต่ถ้ามัวเพลนติดอยู่ที่นั่น ก็จบสิ้นความ
ก้าวหน้า ไม่ได้เดินทางต่อไป กลับยิ่งเสียงภัยหนักขึ้นไป
อีก เพราะเป็นภัยในความเพลนที่มาจากความหลง
และความประมาทของตัวเอง เพราะฉะนั้น ถ้าจะหาที่พัก
อย่างนี้บ้าง ก็เอาพอช่วยให้สดชื่นมีกำลังวังชาขึ้นแล้วรีบ
ลุกขึ้นเดินทางมุ่งหน้าต่อไป

ถ้าความเชื่อไม่ผิดหลักกรรม และการปฏิบัติไม่ผิด
หลักสิกขานี้ แม้เขายังจะเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่มันก็จะไม่
พลาด แล้วเขาจะเดินทางต่อไป จนในที่สุด เขาจะไม่ต้อง
อาศัยสิ่งเหล่านี้ไปเอง เรายอมรับความจริงของปุถุชนว่า
ธรรมชาติของเขา ยังไม่มีความเข้มแข็งพอ จิตใจของเขา
ยังไม่เข้มแข็ง แล้วเราช่วยเขาแค่ไหน เราเป็นกัลยาณมิตร
ที่มีความสามารถขนาดไหน ต้องดูตัวเองด้วย ถ้าตัวเองมี
ความสามารถมากอย่างพระพุทธเจ้า เอาเลย สอนให้เลิก
ละไม่ยุ่งเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ข้ามกระโดดไปเลย แต่ที่นี้
ตัวเองก็ไม่มีความสามารถขนาดนั้น ก็เอาความศักดิ์สิทธิ์
มาเป็นสื่อ แต่อย่าให้ผิดต่อหลักกรรมและต่อหลักสิกขา

ถ้าอย่างนี้แล้วเขาจะเดินหน้าแล้วเขาจะพันเอง เมื่อเขามีความเข้มแข็งขึ้นมา เขาพัฒนาตัวเอง เขาจะเข้มแข็งขึ้น เขาจะหลุดพันไปเอง แต่ข้อสำคัญต้องให้เขาเดินหน้า นี่สองละ

หลักการที่ ๓ คือ ความหมายของความสังคค์ศีลธิ์ อันนี้เราจะเห็นได้ชัด พระพุทธศาสนาเกิดขึ้นในท่ามกลางความเชื่อสังคค์ศีลธิ์หลากหลาย เชื่อเทพเจ้าที่เต็มไปด้วยฤทธิ์เดชปาฏิหาริย์ ยุ่งอยู่กับเรื่องฤทธิ์เดชปาฏิหาริย์ งามายหวังผลสำเร็จจากการดลบันดาลของเทพเจ้า ไม่ต้องคิดทำอะไร อ่อนวอนบวงสรวงบูชาัญไป ไม่ต้องฝึกฝนตนเอง นี่ก็ผิดหลักสองข้อข้างต้น

เทพเจ้าที่คนนับถือที่มีฤทธิ์มีเดชนั้นคืออย่างไร ก็คือฤทธิ์ที่เกิดจากกิเลส ฤทธิ์แสดงกิเลส โลภะ โทสะ โมหะ ทั้งนั้นเลย ดังจะเห็นว่าเทพเจ้ามีโทสะแรง มีความโลภ มีราคะรุนแรง แย่งชิงคู่ครองกัน เบียดเบียนทำลายกัน โกรธแค้นกัน ยกทัพไปรบกัน เวลาสร้างเทวรูปขึ้นเป็นอย่างไร จะเห็นว่ามักแสดงความฮึกห้าว โหดเหี้ยมทารุณ หรือแสดงความสามารถที่จะไปทำลายผู้อื่น ต้องทำให้มีมือมากๆ สองมือไม่พอ เอาสิบมือ เคียรเดียวไม่พอ เอาสิบเคียร ตาเดียวไม่พอ เอาหลายตา มือเท้ามีเยอะแล้ว

ยังไม่พอ ต้องเอาอาวุธอีก ต้องมีจักร มีสังข์ มีคทา มีอะไร
 ต่างๆ อาวุธเยอะแยะ แล่ดงรูปร่างท่าทางผาดโผนโจน
 ทะยาน กำลังจะจัดการคนอื่น มีแต่เรื่องกิเลสทั้งนั้น แล้ว
 เรื่องที่เล่ามาประวัติเทพเจ้ามีแต่รุ่นวายทั้งนั้น คือ ฤทธิ์จะ
 ควบมากับกิเลส ความศักดิ์สิทธิ์อยู่กับกิเลส แต่มาในพุทธ
 ศาสนา ความหมายของความศักดิ์สิทธิ์ก็ค่อยโน้มมาสู่
 ปัญญาและคุณธรรม พอมาถึงพระพุทธศาสนาฤทธิ์ทั้งหมด
 ที่ผสมความโกรธ ความหลง ราคะ โทสะ โมหะ เหล่านั้น
 จะสู้ฤทธิ์แห่งความบริสุทธิ์ไม่ได้ ความศักดิ์สิทธิ์ทั้งหมดมา
 สูงสุดที่ความบริสุทธิ์ปัญญาและคุณธรรม เราสร้างพระ
 พุทธรูปขึ้นมา เป็นมนุษย์ธรรมดา นั่งงามสง่าด้วยธรรมะ
 ไม่ต้องแผลงฤทธิ์ สงบเย็น มีเมตตา ยิ้มแย้ม ให้คนมี
 ความอ่อนใจ สบายใจ มีความสุข มีพระปัญญาคุณ มีพระ
 วิสุทธิคุณ มหากรุณาธิคุณ

ตกลงความศักดิ์สิทธิ์ก็โอนมาอยู่ที่ความบริสุทธิ์ คุณ-
 ธรรม และปัญญา และนี่แหละคือความศักดิ์สิทธิ์ที่สูงสุด
 เพราะฉะนั้น ความศักดิ์สิทธิ์ที่ให้นับถือนี้จะต้องค่อยดึง
 จากความมีกิเลส สู่ความหมดกิเลส จากความเป็นอยู่ภาย
 ใต้อำนาจของโลกะ โทสะ โมหะ สู่ความเป็นอยู่และ

กระทำการต่างๆ ด้วยปัญญาที่รู้เข้าใจเหตุผลตามเหตุปัจจัย เราก็ดูว่า การสอนในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์เข้าหลักนี้หรือไม่ ดูว่าจงคนให้เข้ามาสู่ความศักดิ์สิทธิ์แบบมีกิเลสน้อยลง มาสู่ความหมดกิเลส มาสู่ความหมดโลภะ โทสะ โมหะ มาสู่ความบริสุทธิ์ มีปัญญาคุณ วิสุทธิคุณ มหากรุณาคุณหรือไม่ แค่นั้นเอง

เป็นอันว่าให้เลิกจากความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้า พระนารายณ์ พระอิศวร พระอินทร์ พระพรหม ฯลฯ ที่มีฤทธิ์ แสดงตัณหา มานะ แสดงโทสะ โมหะ ที่มีกิเลสเรียกร่อง การอ้อนวอนบนบาน โปรดใครก็ช่วย ไม่โปรดก็แข่ง นำเขาให้เข้ามาหาพระรัตนตรัย ให้มันในคุณานุภาพของ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ให้เขาได้เข้าสู่คุณธรรมมากขึ้น ซึ่งก็มาสัมพันธ์กับหลักการแห่งกรรม ให้เขาหวังผลสำเร็จจากการเพียรพยายามกระทำเอา และให้เขาฝึกฝนพัฒนา คือ ปฏิบัติตามหลักสิกขา เขาจะได้ฝึกฝนตัวเองให้ดีขึ้น และให้เจริญในศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าหากว่า พระอาจารย์ไปสอนแล้วกลับทำให้เขาออกไปหาฤทธิ์ที่วุ่นวายกับกิเลสมากขึ้น ก็ผิดหลักทันที

รวมความว่า ในแง่หลักการสามอย่างนี้ชัดแล้ว ถ้า

หากความศักดิ์สิทธิ์ยังอยู่ในหลักความเชื่อกรรม อยู่ในหลักปฏิบัติสิกขา และอยู่ในความหมายของความศักดิ์สิทธิ์แบบไม่มีกิเลส โดยหันมาสู่ความบริสุทธิ์มีปัญญา กรุณาเป็นหลัก ก็ใช้ได้ ถือว่าพออนุโลมได้

ทบทวน

ขอสรุปอีกทีว่า การใช้หรือการยุ่งเกี่ยวกับเรื่องเทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ฤทธิ์เดชปาฏิหาริย์ทั้งหลายนั้น จะพอยอมรับได้หรือไม่ ให้ดูที่จุดสำคัญต่อไปนี้

๑. **คู่มือเจตนาของผู้ปฏิบัติ** ถ้ามีเจตนาใช้สิ่งเหล่านี้เป็น อุบายดึงหรือชักจูงคนที่ยังอยู่ห่างไกล ให้ขึ้นมาเข้าสู่ธรรม และใช้ภายในขอบเขตที่จำกัดไม่ให้เกิดกับหลักการของพระพุทธศาสนา และมีการสอนธรรมไปด้วย ก็พอยอมรับได้

แต่ถ้าใช้สิ่งศักดิ์สิทธิ์อิทธิปาฏิหาริย์ เพื่อจูงคนให้มา หลงติด หรือตัวเองก็หลงหมกมุ่นอย่างนั้น ก็ไม่อาจยอมรับได้ ยิ่งถ้าใช้ล่อคนเพื่อหลอกลวงหลักการผลประโยชน์ให้ แก่ตน ก็ยิ่งเป็นการทำลายพระศาสนาหนักขึ้นไปอีก

๒. **คว่าผิดหลักการของพระพุทธศาสนาหรือไม่** โดย ตรวจสอบหลักการสำคัญ ๓ อย่าง คือ

๒.๑ **หลักกรรม** คือ ความเชื่อในการกระทำให้เกิดผล ตามเหตุปัจจัยด้วยความเพียรพยายาม

ถ้าใช้ความศักดิ์สิทธิ์แล้วทำให้คนหมกมุ่นหวังผล

สำเร็จจากการดลบันดาล งอมืองอเท้า นั่งนอนคอยรอผล ก็ผิดหลักพระศาสนาอย่างเต็มที่

แต่ถ้าช่วยให้เขาเกิดกำลังใจมีกำลังใจมาเสริมส่งให้ มีความเพียรพยายามทำสิ่งที่ถูกต้องดีงาม หรือทำกรรมดี ด้วยความหนักแน่นจริงจังยิ่งขึ้น ก็พอยอมรับได้

๒.๒ **หลักสิกขา** คือ การที่มนุษย์ทุกคนมีหน้าที่ต้อง ฝึกฝนพัฒนาตนให้เจริญงอกงามขึ้นทั้งในด้านพฤติกรรม การดำเนินชีวิต จิตใจ และปัญญา

ถ้าใช้แล้วกลายเป็นการล่อให้หลงหมกมุ่นเพลิดเพลิน อยู่กับความหวัง ขัดขวางการฝึกฝนพัฒนาตนของคน ก็ใช้ ไม่ได้

แต่ถ้าใช้เพียงเป็นสะพานหรือบันไดให้เขาก้าวหน้าไป ในทางที่ถูกต้องต่อไป ไม่ขัดขวางการฝึกฝนพัฒนาตนใน คีล สมาธิ และปัญญา ก็พอยอมรับได้

๒.๓ **หลักความหมายของความศักดิ์สิทธิ์** คือ การที่ ความหมายของความศักดิ์สิทธิ์จะต้องพัฒนาให้ประณีต สมบูรณ์ขึ้น เปลี่ยนจากฤทธิ์เดชที่เกลือกกลั้วเกิดจากกิเลส มาเป็นความศักดิ์สิทธิ์สูงสุดแห่งความบริสุทธิ์ ความดีงาม และปัญญาที่ลอยพ้นอยู่นอกกิเลส

ถ้ายังมีวุ่นวายอยู่กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ฤทธิ์เดชที่เกลือกกลั้วกิเลส เอาความศักดิ์สิทธิ์อิทธิฤทธิ์มาเสริมสนองโลกะโทษะ โมหะ ใช้เป็นเครื่องมือแย่งชิงหาผลประโยชน์ทำร้ายเอาเปรียบกัน ก็เท่ากับถอยหลังกลับไปวนเวียนอยู่ในโลกยุคดึกดำบรรพ์ แล้วอารยธรรมจะพัฒนาไปได้อย่างไร ก็เหมือนกับเอาเทคโนโลยีและวิทยาการที่ก้าวหน้ามาใช้ทำสงครามหรือเบียดเบียนทำร้ายกัน อย่างที่เป็นปัญหากันมาจนบัดนี้ มนุษย์มองเห็นคุณค่าของศาสนาเพียงแค่นี้เท่านั้นเองหรือ พระพุทธเจ้าไม่ได้ตั้งพระพุทธศาสนาไว้ให้คนเอามาทำกันอย่างนี้แน่

เพราะฉะนั้น จะต้องโอนย้ายจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายนอกที่เต็มไปด้วยกิเลส เข้ามาสู่คุณพระรัตนตรัยซึ่งมีความศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดจากคุณธรรม ความบริสุทธิ์ และปัญญาที่อยู่เหนือกิเลส เพื่อให้มนุษย์เดินเข้าสู่ทางของการที่จะพัฒนาต่อไป ไม่ใช่ดึงเขาออกไปในทางตรงข้าม

ในการเดินทางชีวิตของมนุษย์ทั้งหลายที่ต้องต่อสู้ดิ้นรน
กันไป และเสี่ยงภัยมากมาย ท่ามกลางความไม่เที่ยงแท้แน่นอน
และอนาคตที่ไม่อาจรู้ได้นี้ ก็น่าเห็นใจ คนทั้งหลายมีกำลังกาย
กำลังใจ กำลังปัญญา กำลังความสามารถ ไม่เหมือนกัน เมื่อ
ดิ้นรนกันไป หลายคนจะเหน็ดเหนื่อย ล้า อ่อนแรง บางทีรู้สึก
แห่งโหย และหวาดหวั่น เมื่อยังไม่พบสิ่งจริงแท้ที่ดีกว่า เมื่อ
ตัวเองยังทำอะไรไม่ได้ดีกว่านั้น ความมั่นใจในอำนาจสิ่ง
ศักดิ์สิทธิ์และความหวังในฤทธิ์เดชอภินิหาร ก็เหมือนที่พັกใจ
ให้ได้ความเข้มแข็งกลางหนทาง แต่ถ้ามัวเพลินติดอยู่ที่นั่น ก็
จบสิ้นความก้าวหน้าไม่ได้เดินทางต่อไป กลับยิ่งเสี่ยงภัยหนัก
ขึ้นไปอีก เพราะเป็นภัยในความเพลินเพลินที่เกิดจากความ
หลงและความประมาทของตัวเอง เพราะฉะนั้นถ้าจะหาที่พัก
อย่างนี้บ้าง ก็เอาพอช่วยให้สดชื่นมีกำลังวังชาขึ้น แล้วรีบลุก
ขึ้นเดินทางมุ่งหน้าต่อไป

มูลนิธิพุทธธรรม